

อันชนก

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺสฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๒๙๕๓. เรื่อง “คนรุ่นใหม่กับคำว่าศาสนา”

สังคมคนรุ่นใหม่มีความคิดว่า ศาสนาคือเรื่องของคนโบราณที่สร้างเรื่องเพื่อควบคุมคนในสังคมให้อยู่ในที่เขาต้องการ เป็นกลยุทธแบบหนึ่งเท่านั้นเอง เราคนรุ่นใหม่ที่พัฒนาแล้วจึงไม่ควรมีศาสนา ไม่ควรถูกครอบงำเหมือนคนโบราณที่ยังไม่เจริญทางความคิด (โง่งมงายนั่นเอง) แต่งเรื่องสืบต่อกันมาแบบไม่มีเหตุผล

ถาม

๑. ลูกศิษย์มีความต้องการคำกล่าวจากครูบาอาจารย์ให้แนวคิดแก่ลูกหลานคนรุ่นใหม่ ให้เขาเข้าใจความจริง ทางออกของชีวิตที่เป็นที่พึ่งอันแท้จริงของมนุษย์ เพื่อลูกหลานบางคนฟังคำคัดง้างของครูบาอาจารย์แล้วจะสะดุดใจ สะดุดหู อาจมองเห็นแสงสว่าง เพราะลูกไม่สามารถอธิบายให้ลูกหลานฟังได้ชัดเจน จึงรบกวนครูบาอาจารย์กล่าวไว้ในโลกใบนี้

๒. สังคมที่เห็นต่างด้านคุณธรรม ขนบธรรมเนียมดั้งเดิมที่เป็นเรื่องไม่ทันสมัย ไม่เท่าเทียม ไม่เหมาะกับคนรุ่นเขา เราเป็นผู้ใหญ่หรืออยู่ในฐานะที่เขาพอเกรงใจบ้าง เราควรพูดให้เขาเข้าใจบ้างหรือเงียบดีกว่า เพราะอาจทำให้แยกลงไปอีก เกิดร้อยร้าวแบ่งแยกไปอีก แต่ก็สงสาร เพราะอย่างไรก็เป็นคนไทยด้วยกัน มองว่าเขาอยู่ปากเหว และถ้าสังคมคิดแบบนี้มากๆ เขาอาจเกิดกรรมหมุ่กับสังคมคนรุ่นใหม่ สังคมจะร้อนขึ้น แผ่นดินจะร้อนขึ้น เพราะใจคนร้อนขึ้นตามการบงการของกิเลส

ถามเพราะเป็นห่วงลูกหลาน ไม่ค่อยสบายใจเมื่อเห็นพฤติกรรมแนวคิดของคนรุ่นใหม่ เหมือนเกิดผิแดดแผ่นดิน กราบหลวงพ่อก็เคารพด้วยครับ

ตอบ : นี่คำถามเนาะ คำถามๆ ไร สิ่งที่ว่า “อันที่จริงของมนุษย์ เมื่อลูกหลานบางคนฟัง คำคัด้างจากครูบาอาจารย์ ได้สะดุดใจ สะดุดหู มองเห็นแสงสว่าง เพราะลูกไม่สามารถอธิบายได้”

ไฉนเวลาคนคิดดีๆ ไร นี่พูดถึงว่าคนรุ่นใหม่กับคำว่า “ศาสนา”

คำว่า “ศาสนาๆ” ศาสนาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ศาสนาเป็นสิ่งที่มีความค่ามาก ถ้าไม่มี ศาสนานะ เวลาคนที่ไม่มีที่พึ่งที่อาศัยไร ที่นี้คนที่ไม่มีที่พึ่งที่อาศัย เวลาเขาพึ่งอาศัย เห็นไหม คุณคน อพยพสิ เวลาผู้อพยพ อพยพเพราะอะไร

อพยพเพราะในประเทศชาติเขาเดือดร้อน ในประเทศเขา เศรษฐกิจของเขา เขาทำมาหากินไม่ได้ เขาถึงอพยพไปหาที่อบอุ่น ที่สังคมร่มเย็นเป็นสุข สถานที่ที่เขาทำมาหากินได้ เขา อพยพๆ ไร ที่อพยพๆ กัน เพราะทนอยู่ในแผ่นดินเกิดไม่ได้

ฉะนั้น ถ้าทนอยู่ในแผ่นดินเกิดไม่ได้ เพราะที่เขาเกิดนั้น เห็นไหม เพราะในธรรมชาติของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไร เกิดในประเทศอันสมควร

เกิดในประเทศอันสมควร นี่ก็เป็นเรื่องเวรเรื่องกรรมของสัตว์ เรื่องเวรเรื่องกรรมของสัตว์ นะ

ในปัจจุบันนี้เราดูพระฝรั่งสิ ฝรั่งมาบวชพระมากมายเลย เพราะเขาเกิดในประเทศที่ เจริญทางวัตถุ แต่เขาไม่มีความสุขเลย แล้วเขาก็มีศาสนาของเขาเนาะ บางประเทศเขาบอกว่า นี่ เป็นประเทศฆราวาส ไม่มีศาสนา เพราะศาสนาที่เขาเป็นก็แค่ลัทธิความเชื่อ

มันมีพระพุทธศาสนานี้เท่านั้น พระพุทธศาสนานี้เท่านั้น เพราะอะไร เพราะ พระพุทธศาสนาพูดถึงเหตุและผล พูดถึงที่มาที่ไป พูดถึงเวรกรรมของสัตว์

ลัทธิอื่นเขามีไหม เกิดมาลัทธิเสรีภาพ เสมอภาค แล้วเท่ากันๆ แล้วเวลาเป็นสิ่งใดไปก็ แล้วแต่พระเจ้าจะบงการ

นั่นอย่างนั้นเวลาที่เขาเกิดในประเทศอย่างนั้น เขามีศาสนาอย่างนั้น มันไม่มีเหตุมีผล เพราะเหตุผลทางวิชาการมันก็ขัดแย้ง เหตุผลทางวิชาการมันตอบไม่ได้ แต่เวลา

พระพุทธศาสนาตอบได้หมด แต่ตอบได้หมดแล้วชาวพุทธก็ไม่เชื่อ มรรคผลมีหรือเปล่า ภพชาติมีหรือเปล่า เขาก็ไม่เชื่อ สิ่งที่ไม่เชื่อ ไม่เชื่อเพราะอะไรละ

โลกกับธรรมๆ เวลาเราเกิดมาแล้ว สังคมโลก จิตใจของคนที่มีมันต่ำต้อย จิตใจคนต่ำต้อย มันขึ้นมาเกิดมา ทุกคนเกิดมาแล้ว ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ถ้าเกิดมาแล้วต้องมีความเสมอภาค ต้องเท่ากัน เวลาคนเกิดมาทำไมมีชนชั้น ทำไมคนเกิดมา

ไม่มี

ถ้ามีชนชั้นมันต้องพราหมณ์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร จัณฑาล แล้วเขาอยู่อย่างนั้นเลยนะ พวกพราหมณ์เขามีชนชั้นของเขา เขามีวรรณะของเขา เวลาพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมาในชมพูทวีป ล้างหมดเลย

ในชมพูทวีป ในพระพุทธศาสนาไง พราหมณ์เขาไหว้ทิศ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เราก็ไหว้เหมือนกัน แต่เราไม่ไหว้แบบเธอ”

เวลาเราไหว้ ทิศเบื้องบนคือครูบาอาจารย์ ทิศเบื้องหน้าคือพ่อแม่ ทิศเบื้องข้างคือฝูงมิตรสหาย ทิศเบื้องขวา นี่ทิศในนวกิ่วาท

พอเขาฟังแล้ว เออ! มีเหตุผล เขาถึงเลิกนับถือพราหมณ์ เขาเลิกนับถือลัทธิศาสนาของเขามานับถือศาสนาพุทธ แล้วเจริญรุ่งเรืองมาก

เวลาเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นมา เห็นไหม เพราะมันตกอยู่ในกฎอนิจจัง สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งสิ้น เจริญขึ้นแล้วก็คู่กับเสื่อม เสื่อมแล้วถ้าผู้มีบุญมาเกิด อย่างเช่นกึ่งพุทธกาล ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เราก็มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นมาเกิด

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเกิด ในประวัติหลวงปู่มั่นนะ เริ่มต้นที่ท่านออกประพฤติปฏิบัติ สังคมเดียดฉัน สังคมที่มต่ำ สังคมนี้นี่ปบคั้น หลวงปู่มั่นนะ แม้แต่บ้านเกิดของตนก็อยู่ไม่ได้ เพราะอะไร เพราะสังคมเขาเชื่อกันอย่างนั้นไง

พอบวชมาแล้วให้เป็นเจ้าของคณะตำบล เป็นเจ้าคณะอำเภอ ท่านไม่ยอมรับตำแหน่ง ฝ่ายปกครองเขาบีบบังคับนั้น หนีมาๆ เพราะไม่ต้องการทางโลกนี้ จะต้องการทางความเป็นจริงใจ เพราะความจริง

เราจะบอกว่า สิ่งที่เราได้มามันได้มาโดยสังคัม มันเป็นประเพณีเป็นวัฒนธรรม สังคัมที่สืบต่อกันมา แล้วเรามาเกิด เราเลยไม่เห็นคุณค่าเลย

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเกิดมาในสังคัมที่ว่ามีความเชื่อ แต่ความจริงไม่มีศาสนาพุทธมีอยู่แล้ว แต่เขาก็อยู่กันแบบว่าสังคัม ทำแต่ความสะดวกความสบายของตน

แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านบวชแล้ว ท่านบอกว่านี่มันไม่ใช่ เพราะถ้าเราเป็นฆราวาส เราก็หาความสุขได้ เรามาเป็นนักบวชแล้วเราจะมาหาความสุขอย่างนี้ มันไม่สมควรกับการเป็นนักบวชนี้ ท่านถึงออกแสวงหาออกค้นคว้า โอ้โฮ! สังคัมบีบบังคับกว่าจะได้มา

นี่เราจะบอกว่า สิ่งที่มีบุญมาเกิดเขาต้องแสวงหา เขาต้องมีภาระกระทำ ธรรมทั้งหลายมันมาแต่เหตุ มันต้องมีเหตุมีผลของมัน

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรคผลนิพพาน เฮ้ย! มันจริงหรือเปล่า มันเป็นไปได้หรือเปล่า

เวลาออกประพฤติปฏิบัติมันยิ่งกว่าจริง ถ้ามันไม่ยิ่งกว่าจริง คนหลอกคนมันหลอกได้ตัวเองหลอกตัวเอง มันหลอกได้ต่อเมื่อเรายังโง่อยู่ แต่ถ้าวันไหนเราฉลาด เราจะหลอกตัวเราเองได้อย่างไร ตัวเราเอง เราจะหลอกตัวเราเองได้อย่างไร เพราะตัวเราเอง เราก็ทุกข์เราก็ยากใจ

เวลาเราฟังคนอื่น ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง มันมีความสุขและความทุกข์

แล้วทุกข์อย่างเดียวเลย ภูไม่มีความสุขเลย มันไม่มีจริงๆ หลอกตัวเองไม่ได้

แต่เวลาไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาจิตมันสงบเข้ามาแล้ว โอ้โฮ! สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วเวลาจิตมันยกขึ้นสู่วิปัสสนามันเห็นภาวนามยปัญญา นี่ในพระพุทธศาสนานะ นี่ศาสนาอื่นไม่มีนะ

นี่พูดถึงคำว่า “ศาสนา” ไง นี่คำว่า “ศาสนา” มันมีคุณค่า พอศาสนามีคุณค่า ทุกคนที่มีปัญญาชน ทุกคนที่มีสติปัญญา ก็อยากหวังได้มรรคได้ผลทุกๆ คนนะ เพราะอะไร เพราะวิมุตติสุขๆ ในพระพุทธศาสนา วิมุตติสุขๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิมุตติสุขๆ ในหัวใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น วิมุตติสุขๆ ในหัวใจหลวงตาพระมหาบัว ถ้ามันเป็นจริงไง

พอเป็นจริงขึ้นมา คนมันอยู่ในวิมุตติสุข สุขที่แท้จริง แล้วสุขเทียมๆ ใครจะเอา โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ของเทียมๆ ทั้งนั้นนะ แล้วของเทียมๆ แล้ว แล้วมันยังเปลี่ยนแปลงด้วย มันยังไม่อยู่กับใครทั้งสิ้น แต่ของเราเนี่ยของแท้

นี่คำว่า “คนรุ่นใหม่กับคำว่าศาสนา” ไง

ถ้าศาสนาที่แท้จริงมันเป็นแบบนี้ ศาสนาที่แท้จริงเป็นแบบนี้ มันต้องลงทุนลงแรงไง ที่นี้คำว่า “ลงทุนลงแรง” เวลาคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่มันต้องมีสิทธิเสรีภาพ ทุกคนต้องได้เงินเดือนเดือนละสามหมื่น คนชราต้องได้

ไอนี้มันรัฐสวัสดิการ เวลาทำถ้ามีงบประมาณ ทำได้ ถ้างบประมาณหมดมันก็กู้ กู้ไปกู้มากก็ต้องขายประเทศ มันก็วนกลับมาหาเมืองนั้นแหละ

แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงนะ เวลาคนที่มีความสุข มีความสุขแตกต่างกันไป คนเรามีสมบัติแค่นี้ก็มีความสุขแล้ว คนเราต้องการระดับนี้ก็มีความสุขแล้ว ความสุขของคนเอาอะไรขีด

แต่เวลาเป็นความจริงๆ ขึ้นมา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี มั่งมีศรีสุขทุกข์จนเข็ญใจ ขนาดไหน เวลาทำสมาธิก็คือสมาธิไง สมาธิไม่มีสูงไม่มีต่ำ สมาธิไม่มีหญิงไม่มีชาย สมาธิมีเพศหรือ ไม่มี มรรคผลมันก็ไม่ มี มรรคผลก็คือมรรคผลไง ถ้าเวลาเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา ฉะนั้นว่า สูงต่ำ ดำ ขาว ทุกข์ยากจนเข็ญใจขนาดไหน ถ้าทำสมาธิได้ถึงเป็นสมาธิ ถ้าเป็นความจริงก็เป็นความจริงได้

ฉะนั้น คำว่า “คนรุ่นใหม่” คำว่า “ศาสนา” มันเป็นยุคเป็นคราว มันมีเจริญแล้วก็เสื่อมเจริญแล้วก็เสื่อม เวลาสิ่งที่ศาสนาเจริญที่สุดคือเจริญสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แม้แต่การเกิดร่วม เขาเรียกเกิดสหชาติ เกิดร่วมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้บุญกุศล
มาก

แต่เทวทัตก็เกิดร่วมพระพุทธศาสนา พระในสมัยพุทธกาลเกิดร่วมพระพุทธเจ้ามากมาย
ทำตัวเหลวแหลกก็เยอะ ทั้งๆ ที่เกิดร่วมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาเรียกสหชาติ ใครมี
อำนาจวาสนาจะได้เกิดร่วมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเห็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเคารพบูชาใหม่ มันก็เห็นมนุษย์เหมือนกันไง

แต่ถ้าความจริง หัวใจที่เลอค่า หัวใจที่มีคุณค่าอันนั้นนะ แล้วหัวใจ เวลาท่านแสดง
ธรรมๆ ไง ถ้าแสดงธรรม คนที่มีศรัทธามีความเชื่อ ท่านแสดงเรื่องอริยสัจ คนถ้าไม่มีศรัทธา
ความเชื่อก็แสดงเรื่องทาน เพราะเรื่องทานเป็นสิทธิเสรีภาพของเขา ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ในพระพุทธศาสนา ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

แต่เราเกิดมาเราเป็นคนดีหมด ทำดีหมด ทำไมชีวิตเราล้มลุกคลุกคลานล่ะ

มันก็เป็นความดีความชั่ว เห็นไหม เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
บุพเพนิวาสานุสติญาณ ตั้งแต่พระเวสสันดรไป คำว่า “พระเวสสันดรไป”

พระโพธิสัตว์ๆ เราเป็นปุถุชนคนหนานี้แหละ ทำบุญกุศลจนเป็นจริตเป็นนิสัย แล้วได้ฟัง
ธรรมๆ ปรารถนาใจ ความปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ๆ เราถึงตั้งเป้าอธิษฐานบารมี อธิษฐานตั้ง
เป้าว่าเราจะเป็น พอจะเป็น เราก็สร้างคุณงามความดีของเราๆ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าพระองค์ใดยังไม่พยากรณ์จะมีโอกาสกลับได้ ถ้าเมื่อใดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าพระองค์ใดพยากรณ์แล้ว ต้องเป็นพระโพธิสัตว์จนถึงจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าไปในอนาคตกาล คำว่า “อนาคตกาล”

ฉะนั้น เวลาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่พระเวสสันดรไป ขณะที่สหชาติ
๑๐ ชาตีสุดท้าย แล้วต่อไป นี้พูดถึงชีวิตนะ

แล้วเราล่ะ

ขนาดเจ้าชายสิทธัตถะนะ บารมีเต็มนะ สร้างสมบุญญานิการมาขนาดนั้นนะ เวลา
เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาศึกษาค้นคว้า ๖ ปี ไปเจอกับเจ้าลัทธิต่างๆ เกลี่ยกล่อม ต้องการ
ให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นลูกศิษย์ลูกหา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสศตลอด

อุทกดาบส อาฬารดาบสไป “เธอมีความรู้เหมือนเรา เธอมีความเห็นเสมอเรา อยู่กับเรา
ได้”

ก็เหมือนกับคนรุ่นใหม่สมัยปัจจุบันนี้ไง วิทยาศาสตร์ไง พิสูจน์ได้ไง

ฉานโลกีย์มันเป็นเรื่องโลกๆ ที่พิสูจน์ได้กันทุกๆ คน แต่บุคคล ๔ คู่ อริยมรรค ถ้าเป็น
สัจจะความจริง ไม่มีวาสนา พระอรหันต์แสนกับ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ “เรา
วาสนาน้อย วาสนาน้อย เพราะ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สร้างมา ๔ อสงไขย อายุ
๘๐ ปี พระศรีอริยเมตไตรยสร้างมา ๑๖ อสงไขย อายุแปดหมื่นปี”

การประพฤติปฏิบัติยากต่างกัน อยู่ที่เหตุไฉน

นี่ยืนยันกันที่เหตุนี้ก่อน เอาเหตุนี้มายืนยันกับชีวิตที่ว่า ทำไมเราเกิดเราไม่เหมือนเขา
ทำไมเกิดมา

มันอยู่ที่เหตุ มันไม่มีใครตอบแทน มันไม่มีใครอะไรทั้งสิ้นเลย แล้วยืนยันกันด้วยอะไร

มันยืนยันกันด้วยกรรมเก่า กรรมใหม่ไฉน

นี่พูดถึงว่า เวลาคนรุ่นใหม่ๆ ไฉน คนรุ่นใหม่ไม่เชื่อเรื่องศาสนา

เวลาสิทธิเสรีภาพเสมอภาค แล้วมันเสมอภาคตรงไหน เวลาวิปในรัฐบาลมันก็คุมแล้ว
มันไม่ให้โหวตก็โหวตไม่ได้

แล้วบอกว่าสิทธิเสรีภาพ

ประชาธิปไตย ทุกคนยอมรับว่าเป็นการปกครองที่เลวน้อยที่สุด ทุกคนบอกว่าเลวน้อย
ที่สุด แล้วเสมอภาคหรือ แล้วก็อ้างอยู่นั่นแหละว่าประชาธิปไตยๆ

แต่ใครกำปั้นใหญ่ล่ะ ใครคุมทุ่นล่ะ ที่มันมีปัญหากันอยู่นี่เพราะทุ่นนะ ทุ่นของใคร แม้แต่สมาชิกจะไป ทุ่นสั่งไม่ให้ไปยังไปไม่ได้เลย ประชาธิปไตย

นี่พูดถึงว่าคนรุ่นใหม่ไง คนรุ่นใหม่ถ้ามันมองให้ทะลุนะ มันเห็นแล้วสังคมนั่งสังเวช

ฉะนั้นว่า คนรุ่นใหม่ก็คิดว่าศาสนาไม่มีคุณค่า มันเป็นนามธรรม มันเป็นเรื่องของคนโบราณสร้างเรื่องเพื่อคุมให้สังคมอยู่ในที่เขาต้องการ เป็นกลยุทธหนึ่งเท่านั้นเอง

ทุกคนคิดแบบนี้หมด แล้วในปัจจุบันนี้คิดทางวิชาการ ทางวิชาการจะคิดอย่างไรก็ได้ วิจัยอย่างไรก็ได้เพราะเป็นทางวิชาการ ทางวิชาการค้นคว้าไปโดยยังไม่มีเหตุมีผล แล้วก็เอาสิ่งนั้นนะมาคลี่คลาย

เราจะบอกว่า เามาเหยียบย่ำ

แต่ถ้ามันเป็นจริง คนที่มีวาสนา อย่างเช่นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เราจะดันดันไปเอง หรือ เามันก็ต้องมีธรรมและวินัย มีพระไตรปิฎกเป็นแนวทาง แล้วเวลาทำจริงๆ ขึ้นมา มันเป็นจริงขึ้นมาหรือไม่ ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมาใครจะหลอก รู้หมด เวลาารู้จริงขึ้นมาแล้วมันรู้หมด แล้วรู้แล้วมันสังเวชเลย

ฉะนั้น เวลาเป็นจริง เราจะบอกว่า คนรุ่นใหม่มีวาสนาหรือไม่มีวาสนา

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราเผยแผ่ธรรม มีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาจนเข้มแข็งขึ้นมา แล้วในปัจจุบันนี้ในสังคมของชาวพุทธนะ ภูมิใจมาก เดียวนี้เด็กๆ มันมาภาวนากันเยอะแยะ เดียวนี้คนรุ่นใหม่เข้าวัดเยอะแยะ

เราก็ภูมิใจเหมือนคนรุ่นใหม่เหมือนกัน คนรุ่นใหม่ที่หันมาศึกษาพระพุทธศาสนาก็มี คนรุ่นใหม่ที่กำลังศึกษาค้นคว้าก็มี แต่เวลาศึกษาค้นคว้าขึ้นมาแล้วมันต้องลงทุนลงแรงไป ลงทุนลงแรงด้วยการประพฤติปฏิบัติ แล้วถ้ามันเป็นจริงขึ้นมามันเห็นคุณค่าเลย

เวลาสังคมเขาคุยกันไง เมื่อก่อนซีโกธร ซีโลภ ซีหลง เดียวนี้หายหมดแล้ว

หายหมดแล้วด้วยวัฒนธรรมเท่านั้น มันยังไม่หายหมดโดยการประพฤติปฏิบัติตามข้อเท็จจริง

นี่พูดถึงว่าคนรุ่นใหม่ไง คนรุ่นใหม่ประสบการณ์เขาไม่มี ในทางวิชาการ พวกก้าวหน้า อายุประมาณตั้งแต่วัยรุ่นถึง ๓๐ พอ ๔๐ ขึ้นไปมันจะเป็นพวกอนุรักษ์นิยมแล้ว อนุรักษ์เพราะอะไร เพราะมันเริ่มเห็นใจ เริ่มเห็น เริ่มเข้าใจ เริ่มว่ากูโดนหลอกมาพอแล้ว กูโดนหลอกมาพอแล้ว แต่ถ้ายังเป็นคนรุ่นใหม่ะ ยังต้องทดสอบกันต่อไป

ฉะนั้น คนรุ่นใหม่ที่เขาศรัทธาในพระพุทธศาสนาก็มี แต่สิ่งที่มันเป็นไปได้อยู่ในปัจจุบันนี้ มันเป็นไปได้โดยสื่อสารมวลชน เวลาสื่อสารขึ้นมาแล้ว ในการบริหารจัดการ แล้วมันเป็น ถ้ามันไม่มีเรื่องทุนเข้ามาบงการ มาโน้มน้าว มามีอิทธิพลนะ ให้มันเป็นไปได้ตามธรรมชาติ เพราะโบราณไม่มีสื่อไง สื่อโดยปากต่อปาก ในปัจจุบันนี้มันสื่อถึงที่นอนเลย แล้วเด็กมันไม่มีสติปัญญาเท่าทัน

เพราะเวลาทางโลก กฎหมาย กฎหมายคุ้มครองเด็ก กฎหมายยกเว้นการกระทำของเด็ก นั้นมันเพราะอะไรละ แต่เวลาเขาทำ หน้าไหว้หลังหลอก ต่อหน้าว่ารัก ต่อหน้าว่าทะนุถนอม แต่สิ่งที่มันบ่อนไปด้วยความเป็นพิษทั้งนั้นเลย เพราะถ้าไม่เป็นพิษ มันก็ครอบงำไม่ได้

ถ้ามันเป็นธรรมๆ เป็นธรรมเขาก็สุขสงบในครอบครัวของเขาไง เป็นธรรมๆ เขาก็คิดถึงพ่อแม่ของเขาไง เป็นธรรมๆ เขาก็ต้องชาติตระกูลของเขาไง เขาเป็นธรรมๆ ขึ้นมาแล้ว ถึงเวลาเขาจะช่วยสังคมก็สังคมจากความถูกต้องชอบธรรมไง ถ้ามันเป็นจริงใจ นี่มันเป็นไปได้โดยธรรม

นี่พูดถึงว่า เขาบอกว่ามันเป็นเรื่องที่คนโบราณเขาสร้างขึ้นมา

คนโบราณฉลาดกว่าคนปัจจุบันนี้อีก เพราะคนโบราณไม่มีเทคโนโลยี เขาสร้างขึ้นมาด้วยประสบการณ์ ด้วยปัญญาท้องถิ่น เขาทำอะไรขึ้นมามหัศจรรย์ทั้งนั้นนะ

แต่เรื่องความเจริญทางวิทยาศาสตร์ เด็กปัจจุบันนี้พูดอย่างนี้เลย ไม่เชื่อศาสนา เชื่อวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ล้วงกระเป๋าเอ็ง วิทยาศาสตร์ให้ชีวิตเอ็งจำนนอยู่ในอำนาจของเขา แต่ศาสนาสอนให้เป็นอิสระ ศาสนาสอนให้ตัวเองเป็นอิสระ ไม่อยู่ในการครอบงำของใครทั้งสิ้น และไม่อยู่การครอบงำของความคิดเราเองด้วย ก็เลสเต้นหาความทะยานอยากที่ครอบงำตัวเราเอง ที่ให้เราโง่งมยหลงอยู่ที่นี่

คนโบราณเขาโง่งมง่าย เขาถึงแต่งเรื่องขึ้นมาให้ควบคุมสังคม ไว้คนปัจจุบันนี้ฉลาด ฉลาดเดินตามเขาตั๊อตๆ อย่างนี้ฉลาด

ถ้าฉลาดนะ เป็นอิสระทั้งสิ้น แล้วไม่ใช่เป็นอิสระจากไม่มีเหตุมีผล เป็นอิสระจากสติ สมาริ ปัญญา นี่พูดถึงศาสนานะ มันมีคุณค่ามาก

ฉะนั้น “๑. ลูกศิษย์อยากให้คำกล่าวจากครูบาอาจารย์ให้เป็นแนวคิดแก่ลูกหลานคนรุ่น ใหม่บ้าง”

ถ้ามันเป็นแนวคิดมันก็เป็นแนวคิด มันอยู่ที่อำนาจวาสนา เราจะเน้นคำว่า “อำนาจ วาสนาฯ” เลย ถ้าอำนาจวาสนามานะ มันมีหลักของมัน

เด็กหลายๆ คนมากเขามีจุดยืนของเขา เขารักครอบครัวของเขา เขาทำดีของเขา นั่นนะ จุดยืนของเขา แล้วใครมาชักนำอย่างไรก็ไม่ไป

ลูกศิษย์เราหลายคนมาก เวลาไปที่นี้ ถามว่า เขามาน้อมนำไหม

มา

แล้วทำไมไม่ไปกับเขา

ไม่ไป แล้วมานะว่ามันเลย

เด็กมีจุดยืนขนาดนั้นนะ เด็กหลายคนก็มีจุดยืน แต่กระแสสังคมเป็นยุคเป็นคราวไป เจริญแล้วเสื่อม ใครเกิดยุคสมัยใด ยุคสมัยนี้เกิดร่วมกับเขา

ฉะนั้น เวลาเราบอกว่า กึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เราก็เกิด ร่วมกับหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เกิดร่วมกับครูบาอาจารย์ของเรา เราก็มีวาสนาของเรา แล้วถ้ามี วาสนาแล้ว ถ้าเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราได้ตามความเป็นจริงของเราขึ้นมาในหัวใจของ เรา อันนั้นสำคัญที่สุด

กระแสสังคมก็คือกระแสสังคม เราก็อยู่กับเขา แต่เราต้องมีจุดยืนของเรา เพราะใน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมมุติบัญญัติ เกิดกับโลก องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าก็มีพ่อแม่ ขนาดว่าพ่อกับแม่นะ เทศนาว่าการพระเจ้าสุทโธทนะเป็นพระอรหันต์ ตามขึ้นไปเอาแม่บนดาวดึงส์นะ เวลาลูกบวชเป็นพระอรหันต์หมด นี่เวลาตามไปเอาๆ

แล้วก่อนที่จะตามไปเทศนาว่าการ มีการขัดแย้งทั้งนั้น เพราะความเห็นทางโลก แล้วความเห็นทางธรรมะไม่เป็นแบบนี้

ถ้าความเห็นทางธรรมะขึ้นมา มันเป็นอิสระกับตัวเราเอง มันเป็นอิสระแม้แต่ใจของตน นี่พูดถึงว่าตามข้อเท็จจริงในพระพุทธศาสนา

“๒. สังคมที่เห็นต่างทางคุณธรรม ขนบธรรมเนียมดั้งเดิมก็เป็นเรื่องไม่ทันสมัย ไม่เท่าเทียม ไม่เหมาะสมกับรุ่นของเขา เราเป็นผู้ใหญ่ควรพูดอย่างไร”

เรื่องคุณธรรมมันแตกต่างกัน เพราะว่าลัทธิศาสนามันมีมากมาย ศาสนาแรกในโลกนี้คือศาสนาถือผี คนมันเกิดมานะ มันไม่มีที่พึ่งที่อาศัย มันก็เคารพสิ่งที่มองไม่เห็น กราบดวงอาทิตย์ กราบภูเขา กราบไฟ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว เวลาเทศนาว่าการไร เวลามีคนที่สิ้นชีวิตไป มันพ้นมิตินี้ไป เราตามไม่ได้ เราเห็นไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าอย่าเสียใจ อย่าร้องไห้ อย่าคร่ำครวญ สร้างคุณงามความดีแล้วอุทิศส่วนกุศลถึงกัน

แต่เดิมคนโง่เขลา กราบพระอาทิตย์ กราบภูเขา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กราบธรรม ให้เชื่อสังฆธรรม เชื่อสังฆธรรม นรกสวรรค์ ปัจจุบัน คนมีกิเลสชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

นี่ในประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ มันเป็นเรื่องของท่าน อุทิศส่วนกุศล แต่ในลัทธิศาสนาอื่นเขาเชื่อกันโดยการอ้อนวอน โดยการขอ นั่นมันก็แตกต่างกันไป แล้วจะบังคับว่าให้เสมอภาค ให้มีเหมือนกันหมด

ก็สงครามครูเสดไง ก็สงครามศาสนาไง

มีศาสนาแห่งสันติภาพคือในพระพุทธศาสนาที่ไม่มีสงครามศาสนา

ศึกษาประวัติศาสตร์สิ สงครามที่ความเชื่อแตกต่างกันนะ

สงครามโดยแวนแคว้นแย่งชิงกันนั้นเป็นสงครามหนึ่ง สงครามที่บอกด้วยศาสนามัน ๔๐๐ ปี เป็นร้อยๆ ปี ส่งต่อเป็นรุ่นๆ ไป

นี่ไง นี่ความเห็นต่างในเรื่องคุณธรรม ในธรรมเนียมดั้งเดิม

แต่ในพระพุทธศาสนาของเรา เราให้อภัยต่อกัน การให้อภัยต่อกัน การให้ความเห็นต่อกัน

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าประเพณีวัฒนธรรม ถ้าการศึกษาในศาสนาไม่ลึกซึ้ง เวลาพูดไปแล้วมัน กระทบเลยละ เราพูดด้วยแง่บวก แต่เขาเห็นว่าเป็นการเหยียบย่ำเขา เพราะว่าเขาถือตัวถือตน เพราะเขากำปั้นใหญ่

ตั้งแต่สมัยเรือปืนนะ ใ้พวกปาเถื่อน อ้างว่าปาเถื่อนแล้วยึดประเทศมันเลย

แล้วนี่เราพูดไปแล้วมันก็ “เป็นการไม่เป็นศาสนสัมพันธ์ เป็นการแย่งชิง เป็นการทำลายกัน”

เวลาแข็งทำลายเขา เข็งไม่พูดเลย เข็งทำลายเขา เข็งยึดครองเขานี้ของดี เวลาเขาจะพูด ถึงข้อเท็จจริงด้วยความซื่อเท็จจริง อันนั้นเป็นสิ่งที่ว่าเป็นการทำลายกัน

นี่พูดถึงเรื่องโลก

เราจะบอกว่า เรื่องโลกมันเป็นเรื่องหน้าไหว้หลังหลอก เรื่องโลก เอาความชั่วให้คนอื่น เอาความดีใส่ตัว แล้วไม่มีเลย ไม่ได้ทั้งความดีและไม่ได้ทั้งความชั่ว เพราะแข็งทำกรรมชั่ว

แต่ถ้าเป็นความดีใจ ทำดีๆ พระพุทธศาสนา ใครมีกำลังมากกว่า ช่วยเหลือเจือจานคนที่มีกำลังต่ำกว่า เราเสียสละได้ก็เป็นบุญเป็นกุศล

บุญกุศล เรื่องของนามธรรม เรื่องของความสุใจ มันมีคุณค่ากว่าเรื่องของวัตถุ แล้วถ้า มีความสุขใจ สุขกับทุกข์ มันเป็นขันธุ์ ๕ สุขเวทนา ทุกขเวทนา เวลาถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริง ทางสายกลางในพระพุทธศาสนาไง

ศีล สมาธิ ปัญญา เวลาเป็นความจริงขึ้นมา นั่นนะมันจะปลดปล่อยกิเลสในใจของตน มันเป็นความมหัศจรรย์ที่มันล่อค่ากว่าเจ้าลัทธิศาสนาอื่น

นี่พูดถึงว่าเรื่องประเพณีวัฒนธรรม แม้แต่ของเราชาวพุทธด้วยกันเอง วัดบ้านมาวัดเรา วัดป่านี้ “ไม่เห็นมีอะไรเลย ตักๆ ใส่บาตรแล้วก็ฉันอย่างเดียวเลย”

ไม่มีอะไรเลยนี่แหละมี ไร้ที่มีๆ เป็นประเพณีเป็นวัฒนธรรม แล้วพอประเพณีวัฒนธรรม แตกต่างก็ขัดแย้งกัน

แต่ถ้ามันมีเจตนา พระพุทธศาสนาไง เน้นที่เจตนา ครูบาอาจารย์ที่เป็นพระปฏิบัติมานี้ ท่านไม่รู้ถึงวิธีประเพณีวัฒนธรรมหรือ ศาสนพิธีๆ พิธีในทางพระพุทธศาสนามันเป็นพิธีกรรม การนั่งสมาธิภาวนามันก็เป็นพิธีกรรม แต่ถ้าพิธีกรรมมันเป็นแค่พิธี แต่ถ้าปฏิบัติแล้วมันได้ผล ขึ้นมาจากพิธีนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ไปทำบุญตามวัดตามวาต้องกล่าวคำถวาย กล่าวคำถวายเหมือนเด็กๆ เลย เราไม่แน่ใจอะไรใช้ไหม เราถึงต้องประกาศว่าเราจะถวายทาน

แต่ถ้าใจเรามีเจตนา ยื่น จบ ปฏิภาหุ ผู้ทำได้มาด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ผู้รับสะอาด บริสุทธิ์ นี่คือนุญกุศลสูงสุด

ปฏิภาหุครบ เราได้มาด้วยความสุจริตธรรม ถวายผู้รับ รับแล้วทำประโยชน์ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ของที่ได้มาทั้งหมดเป็นคุณหมด ไม่ทิ้งแม้แต่ข้าวสารแม้แต่เม็ดเดียว

นี่ไง ไม่ต้องเป็นพิธีกรรมแล้วมากองไว้ เสร็จแล้วต่างคนต่างกลับ กองไว้เน่าบูดหมดเลย นั่นนะ

ฉะนั้น เวลาคำว่า “พิธีกรรม” ไร้ แม้แต่พระ วัดบ้าน วัดป่า ก็ยังแตกต่างกัน เว้นไว้แต่วัด ป่าที่ไม่มีกั้น ใจไม่มีธรรม เห็นพิธีเขาก็อ่อนไหว อ่อนเป็นเทียนเลย เห็นคนมาหว่านไหว่ไปหมด เลย

ไร้สาระ

เจตนาคือเจตนา เจตนาที่มันสะอาดบริสุทธิ์ คุณงามความดี ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความดีมันสมบูรณ์แบบในการกระทำนั้น สิ่งที่ทำนั้นมันเป็นบุญกุศลของเขาด้วยความแวววาวเลย ทำบุญทิ้งเหว ทิ้งแล้วจบ ไม่มีมารวอแว ไม่มีไร้สาระ

นี่พูดถึงว่าประเพณีวัฒนธรรมไป

ฉะนั้น สังคมที่มีคุณธรรมแตกต่างกัน ประเพณีแตกต่างกัน สิ่งที่สังคมรุ่นใหม่

มันอยู่ที่กรรมของสัตว์นั้นะ เกิดในชุมชนใด ในชุมชนนั้นมีครูบาอาจารย์ที่ดี ที่ถูกต้องนะ สังคมนั้นเข้มแข็ง สังคมนั้นดีงาม ไปอยู่ในสังคมใดครูบาอาจารย์ที่เห็นแก่ตัว ทั้งหน้าไหว้ ทั้งหลังหลอก ทั้งปลิ้นปล้อนนะ สังคมกระเป่าแห้งเลย โดนดูถูกจนหมดเลย

แต่ถ้าเป็นสังคม เอามาทำไม สุขกับทุกข์ในใจมันยิ่งกว่า ทุกบ้านเรือนมีแต่ความสุข มีแต่ความอบอุ่นนั้นนะ ตรงนั้นต่างหาก ศาสนาเพื่อตรงนั้นต่างหาก ศาสนาเพื่อชาติต่างหาก

มันไม่ได้ไปว่า ถ้าศาสนาจะเจริญ ประชาต้องกระเป่าแฟบ แล้วผู้นำศาสนากระเป่าตุ่งอย่างนี้ โอ้โฮ! ศาสนาเจริญ

ที่ไหน แค่มองด้วยสายตามันก็ทะลุหมดแล้ว

ถ้าศาสนาที่ดีงาม กินด้วยกัน นอนด้วยกัน เกิดด้วยกัน ตายด้วยกัน โยมทานอาหาร พระฉันข้าว สูดทำยสังคมนั้นแวววาว ที่มันสะอาดบริสุทธิ์ มันไว้วางใจ ไม่หวาดไม่ระแวง นี่สังคมที่อบอุ่นมาก

ถ้าระแวงนะ ตามสืบเลย ทำอะไรบ้าง อยู่ที่ไหน คั่นเลย ตรวจสอบๆ แต่ถ้าไว้วางใจนะเท่าไรเท่ากัน แล้วมันเป็นประโยชน์กับสังคม เป็นประโยชน์

นี่พูดถึงว่า คุณธรรม ธรรมนิยมมันแตกต่างกัน

มันแตกต่างกัน ถ้ามันคิดแบบวิทยาศาสตร์นะ ความแตกต่างเป็นความสวยงาม นี่ไง ประเทศไทย ซอฟต์แวร์เวอร์ ฝรั่งมันมาเที่ยววัด เขาสั่งไว้เลย ถ้ามาเมืองไทยต้องไปวัดโพธิ์นะ ถ้าฝรั่งไม่ได้มาวัดโพธิ์ ไม่ได้มาเมืองไทยนะ เห็นไหม วัฒนธรรมที่ดีงาม วัฒนธรรมของเรามันสวยงาม ทั่วโลกไม่มี

แล้วคนรุ่นใหม่มันเกิดที่นี้ละ เหมือนตุ๊กแก เหมือนจิ้งจก เกิดในโบสถ์ไง ในโบสถ์ในวิหาร มีจิ้งจก มีตุ๊กแก จิ้งจก ตุ๊กแกมันไม่รู้จักนะ มันว่าบ้านมันนะ แต่ฝรั่งเขามาจากยุโรปนะ เขามาดู ศิลปะ มาดูวัฒนธรรม มาดูถึงความนุ่มนวล ความสวยงามของวัฒนธรรมตะวันออก

แล้วถ้าเป็นวัฒนธรรมตะวันออก วัฒนธรรมของพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาใน พม่า วัฒนธรรมเขาแข่งกระด้างๆ มาเมืองไทย ขึ้นไปล้านนา อ่อนช้อย วัฒนธรรมแต่ละพื้นที่มัน ประภาศถึงหัวใจของชุมชนนั้น ชุมชนนั้นสวยงามอย่างไร อ่อนโยน นุ่มนวล มันจะ แสดงออกทางศิลปะ ทางวัฒนธรรม ซอฟต์แวร์เวอร์ ได้ตั้งเค้เยอะเยอะเลย

วัยรุ่นไม่รู้เรื่องเลยหรือ วัยรุ่นจะเผาทิ้งโซ่ใหม่ ระเบิดมันทิ้งซะ มันครี มันล้ำสมัย

คนไม่มีราก เด็กที่ไร้ราก

นี่ไง พระพุทธศาสนานะ พ่อแม่พาลูกไปวัดไปวา ถ้ามันคุ่นชินวัดวา ไม่เก้อไม่เขิน วัดของเรา ศาสนาของเรา เราเป็นเจ้าของ เราถนอม เรายังรักษา เรามีสิทธิของชาวพุทธ

นี่ไง วัดทุกวัดขึ้นทะเบียนกับสำนักพุทธ เป็นสมบัติของชาติ ภิภษุแค่อาศัย ภิภษุเป็นคน ไม่มีบ้านไม่มีเรือน อารามิกชน อยู่วัดอยู่วา อยู่ในที่สาธารณะ ไม่มีสิทธิ ไม่เป็นเจ้าของ นี่มันเป็นธรรม อยู่เป็นรุ่นต่อรุ่น ใครรุ่นหนึ่งเสียชีวิตไป รุ่นหนึ่งรับตำแหน่ง รับช่วงต่อเนืองไป เว้นไว้แต่รุ่นต่อไปมันจะมาล้างผลาญ

นี่ไง นี่คนรุ่นใหม่

นี่พูดถึง ถ้าประเพณีวัฒนธรรมก็เรื่องหนึ่ง ถ้าเข้าถึงนะ ถ้าเข้าไม่ถึงมันก็กรรมของสัตว์ๆ พระพุทธศาสนา บุพเพนิวาสานุสติญาณ คนเราถ้ามันสร้างเวรสร้างกรรมมานะ มันเจ็บแค้นมา ตั้งแต่ในใจของมัน แล้วเก็บครอบงำไว้ ไม่กล้าบอกใคร เวลาบอกว่าศรัทธาในพระพุทธศาสนา แล้วเข้ามาบวชมาเรียน แล้วมาทำลายล้างเยอะเยอะ

คนเรานะ ถ้ามีเวรมีกรรม มันบาดมันหมาง มันเก็บไว้ในใจ แล้วเวลาพระพุทธศาสนา ในทางลัทธิอื่นเขาเอาเด็กมาเรียนมาบวชจนเป็นเจ้าฟ้าเจ้าคุณ ยังไม่มีใครรู้เลย เวลาคนเขาจะทำลายกันมันซับซ้อนกว่าวัยรุ่นทำอีก

วัยรุ่นมันขัดแย้งเพราะอารมณ์ความรู้สึกของเขาเท่านั้น

ในความเชื่อ ในต่างลัทธิ เขาฝั่งคนเข้ามา เข้ามาทำลายกันต่างๆ นี่มันเป็นการเมือง มันเป็นเรื่องของโลกที่เขาจะประหัดประหารกัน

แต่ถ้าเป็นทางธรรมๆ นะ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ฉะนั้น มันอยู่ที่เวรกรรมของสัตว์ สัตว์ที่มันมีความเจ็บแค้น ความฝังใจมาตั้งแต่ภพชาติใด แล้วมันมาเกิดมานะ แล้วมันก็มาจ้องทำลาย จ้องทำลาย

แล้วเราก็งงนะ เฮ้ย! มันมาจากไหน เฮ้ย! มันเป็นอย่างนี้ทำไมมันเป็นอย่างนี้

มันกรรมของสัตว์ แต่เราเกิด ทุกคนไม่มี เลือกเกิดเองไม่ได้ เวลาเราเกิด เกิดในสังคม เกิดในชุมชน เกิดในสภาวะแบบนั้น เขาเรียกสภาวะกรรม

ธรรมทั้งหลายมีเหตุและผล เหตุของมัน แล้วผลที่เกิดขึ้น แล้วต่อไปเป็นอย่างนี้

ฉะนั้น ในพระพุทธศาสนา

เขาบอกศาสนาเสื่อม

ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า ศาสนาพุทธไม่มีเสื่อม คนต่างหากเสื่อม

คนต่างหากเสื่อม วัยรุ่นต่างหากที่มีเจตนาดีหรือชั่ว คนที่มีเจตนาดีหรือชั่ว ตัวเขาต่างหากแสดงออกถึงพฤติกรรมของเขา ตัวศาสนาไม่มีผลกระทบ ตัวของศาสนาเลอค่าความเห็นของเขาต่างหากเสื่อมหรือไม่เสื่อม อยู่ที่ใจของวัยรุ่นที่ไม่เห็นคุณค่าของศาสนาต่างหาก จบ

ถาม : ข้อ ๒๙๕๔. เรื่อง “คนที่เป็นผัก”

คนที่เป็นผัก มีธาตุรู้หรือตัวรู้ไหมคะ

ตอบ : มี คนที่เป็นผักก็คือเป็นผัก คือคนซวาคร้าคร่า คือเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วเป็นผัก แต่ถ้าเป็นผักมันยังมีจิตอยู่

เวลาคนที่เข้านอน คนติดเตียงนอนอยู่ มันจะเกิดแผลกดทับ ถ้าเกิดแผลกดทับ เขาต้องคอยพลิกคอยแพลงเพื่อไม่ให้แผลกดทับ แผลกดทับคือแผลของร่างกาย ร่างกายนี้เพราะมันยังมีจิต มีวิญญาณอยู่ มันยังไม่ตาย ยังไม่ตาย จิต พลังงานที่อยู่ในร่างกายนี้มันก็ต้องบริหารจัดการให้ร่างกายเป็นปกติ

แต่ถ้ามันเป็นผัก มันนอนทับ เห็นไหม ฉะนั้น แสดงว่ามันก็จิตใจ

แต่ถ้าธาตุรู้มันออก ถ้าจิตออกจากร่างก็คือตาย ตาย ที่นี้มันไม่มีแผลกดทับแล้วแหละ เพราะมันจะเน่าไปหมดเลย พอจิตออกจากร่างมันก็ไม่มีจิตวิญญาณที่ให้อวัยวะเป็นสิ่งมีชีวิต จบ

ฉะนั้น “คนที่เข้านอน มีธาตุรู้หรือตัวรู้ไหมคะ”

มี

แล้วถ้าเวลาคนที่ตายก็ตายจากมนุษย์ ตายจากคน และตายจากคนที่เข้านอน

คนที่เข้านอนตายทั้งเป็น ตายทั้งเป็นคือมันยังเป็นไง แต่ถ้าคนที่เข้านอนตาย ก็เหมือนคนปกติสุขตาย แต่คนที่เข้านอน เพราะระบบประสาท เส้นประสาทมันทำงานไม่ได้ แต่จิตยังอยู่ เพราะทางการแพทย์เขาก็รู้ได้ด้วยสัญญาณชีพ สัญญาณชีพมี มีอยู่ แต่ถ้าสัญญาณชีพจบ นั่นแหละธาตุรู้ออกจากร่าง จบ